

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОХУДОЖНЬОГО, ЕСТЕТИЧНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Проблема збереження примноження культурної спадщини та традицій нашого народу, одним з носіїв яких є декоративно-прикладне мистецтво, залишається актуальною проблемою на сучасному етапі розвитку України. Декоративно-прикладне мистецтво, охоплюючи багато різновидів народних промислів, є складним і багатограним явищем культури, оскільки, його твори займають значне місце в середовищі життєдіяльності людини та її духовному світі.

В роботах вітчизняних і зарубіжних вчених не одноразово розглядалися психологічні та теоретичні аспекти естетичного та художнього виховання засобами мистецтва. До цього питання зверталися як педагоги-класики (Я. Коменський, А. Макаренко, Й. Песталоцці, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський) так сучасні вчені (В. Андреев, І. Бех, П. Блонський, І. Богуславська, М. Боришевський, В. Бутенко, Л. Виготський, І. Зязюн, Н. Калашник, Є. Квятковський, О. Леонтєв, С. Максименко, Л. Масол, Б. Падалка, Б. Теплов, Л. Фірсова, Г. Шевченко та ін.).

У культурі кожного народу важливу роль відіграє декоративно-прикладне мистецтво – один із видів мистецтва, яке художньо-естетично формує навколишнє матеріальне середовище людини, а кожний витвір декоративно-прикладного мистецтва є органічним поєднанням утилітарного й художнього, сплавом практичної доцільності твору з красою його зовнішніх ознак. По цьому питанню І. Богуславська наголошує, що «усе, до чого торкалися руки народних майстрів, перетворювало буденне в явище мистецтва. Предмет набував форму, зручну й найбільш доцільну в своєму прямому призначенні та водночас художньо виражену, образну та естетично цінну» [1, с.10].

П. Гаврилюк пояснював розуміння «прикладного» у понятті «народне декоративно-прикладне мистецтво» так: «Живучи на лоні природи, людина праці вчилася у природи законам доцільності, гармонії, довершеності...А щоб усе це було не тільки зручним, але й красивим, до кожної такої речі з найдавніших часів «приклалась» різьба, малюнок, вишивка. Так виникає прикладне мистецтво. І у всій цій практично-утилітарній діяльності людина праці притримується, сама того не відаючи, законів доцільності, зручності, довершеності» [2, с.37].

Декоративно-прикладне мистецтво України є однією з головних складових виховання естетичних смаків та творчих можливостей сучасної молоді. Як вважає Н. Калашник, естетичний смак є важливим соціокультурним чинником і засобом виховання обдарованої молоді, сучасних школярів і студентів. «Воно характеризується такими рисами як декоративність, конструктивність та орнаментальність, має різнотипну структуру і включає спадщину багатьох поколінь ремісників (вишивання, різьбярство, гончарство, ткацтво тощо). Природно, що кращі їх зразки стали свідченням витонченості народного смаку» [3, с.93].

Л. Фірсова, досліджуючи естетико-виховні можливості функцій декоративно-прикладного мистецтва, виділила функції, які сприяють підвищенню рівня естетико-виховного впливу на особистість: комунікативну, пізнавальну, творчу. За дослідженнями Л. Фірсової, комунікативна функція декоративно-прикладного мистецтва забезпечує діалог з особистістю, що спонукає її до плідного спілкування зі світом прекрасного. Художні твори народних майстрів захоплюють людину, створюють психологічний комфорт, спонукають до естетичної взаємодії, впливають на почуття людини і тим самим утворюють неформальний, а особистісно-виражений зв'язок з етнохудожніми цінностями.

Пізнавальна функція за допомогою народного декоративно-прикладного мистецтва збагачує естетичні смаки, зміцнює критерії естетичних оцінок художніх явищ, формує справжні духовні інтереси і потреби в галузі культури, естетики, одягу, побуту. Творча функція сприяє активізації людських емоцій, пробуджує почуття, стимулює фантазію, викликає творчу уяву, збагачує образне мислення [4, с.120].

У своїй роботі Е. Яковлев зазначає, що сила естетики мистецтва виявляється не лише у здатності впливати на естетичні смаки, ціннісні орієнтації, але й у здатності пробудити творчість особистості. Саме через творчу працю максимально розкривається і опредмечується духовний світ людини, формуються такі риси характеру, як почуття власної гідності, цілеспрямованість, прагнення до морально-естетичних ідеалів, які впродовж століть виробив український народ [5, с.38].

Впровадження вивчення народно-прикладного мистецтва у навчально-виховний процес освітніх закладів є досить ефективним засобом формування, виховання художніх та естетичних смаків, оскільки, вони найбільше збереглися в народному декоративно-прикладному мистецтві, в існуючих на сьогодні художніх промислах. Це сприятиме художньому, естетичному і духовному самостворенню та самодіяльності молоді, засвоєнню, створенню та передачі народних, культурних, моральних й матеріальних цінностей, стане засобом національного відродження та естетичного виховання майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Добрых рук мастерство: Производство искусства в собрании государственного русского музея / Сост. И.Я. Богуславская. – Л.: Искусство, 1986. – 212 с.
2. Гаврилюк Л.И. Эстетическая культура и социальный прогресс: Проблема эстетического как феномен культуры / Л.И.Гаврилюк. – К.: Наук. Думка, 1978. – 244 с.
3. Калашник Н.Г. Эстетичні смаки: їх витоки і формування. Запоріж. юрид.ун-т / Н.Г Калашник. – Запоріжжя: Просвіта. 2001. – 343 с.
4. Фірсова Л.С. Формування естетичних оцінних суджень майбутніх вчителів засобами декоративно-прикладного мистецтва / Л.С.Фірсова // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: КДПУ, 1998. – Вип. 14. – С. 120-123.
5. Яковлев Е.Г. Эстетический вкус как категория эстетики / Е.Г.Яковлев. – М.: Знание, 1986. – 64 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>